

Het Vinci van Leonardo

De beroemdste Leonardo uit de geschiedenis werd geboren in Vinci, omringd door glooiend Toscaans heuvelland. Het kleine plaatsje eert de intellectuele alleskunner met een recent gerestaureerd geboortehuis en twee musea, waar je een kijkje kunt nemen in zijn leven en werk.

TEKST & FOTOGRAFIE MICHEL VAN STRATEN

Onder: in Museo Leonardiano is goed te zien dat Da Vinci zijn tijd ver vooruit was. Rechterpagina: de omgeving van Vinci vormde een natuurlijke inspiratiebron voor veel van Da Vinci's werk.

A

ls Leonardo da Vinci (1452-1519) niet geleefd had, hadden we misschien nooit van het plaatsje Vinci gehoord. Leonardo's geboortedorp gaf zijn naam aan de

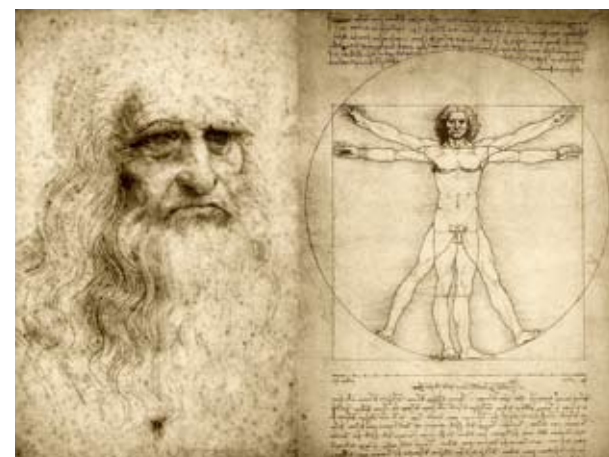
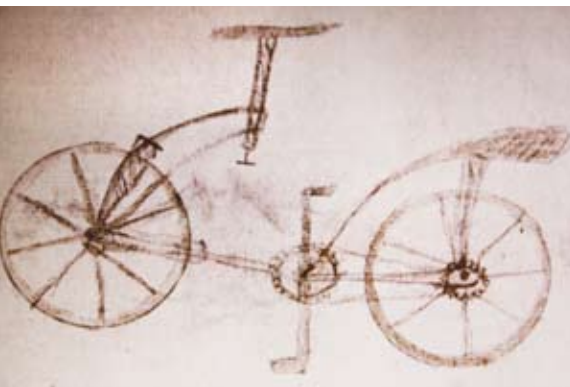
wereldberoemde homo universalis, die schilder, schrijver, beeldhouwer en componist, architect, ingenieur, uitvinder en daarbij ook nog filosoof, natuurkundige en scheikundige was. Vinci is een dorp met nog geen vijfduizend inwoners. Het ligt in de Montalbano, een heuvellandschap boven de rivier de Arno, die Florence verbindt met de Middellandse Zee. Dat landschap is van significante betekenis geweest voor het denken en werken van Leonardo. En het is nog steeds een heel prettige omgeving voor iedereen die het landelijke Italië wil ervaren.

Ontmoeting met Leonardo

'Welkom in mijn geboortehuis', zegt Leonardo. Althans, zijn hologram. Net buiten Vinci, iets hoger in de heuvels, staat het huis waar Leonardo werd geboren op 15 april 1452. Ik ben er op bezoek, drie dagen nadat het is heropend: het eens wat verouderde geboortehuis is nu een eigentijds gerestaureerd museumje voorzien van moderne

techniek. En, gek genoeg misschien, dat misstaat niet. Zelfs niet op deze plek, die eigenlijk verder door de eeuwen heen nauwelijks veranderd is. Staande in het heuvellandschap realiseer ik me dat de jonge Leonardo vrijwel hetzelfde uitzicht had, op golvende heuvels die bestaan uit verschillende tinten groen, van de lichtgekleurde olijfbomen tot de donkere cipressen.

Het hologram van de oude Leonardo ziet eruit zoals we hem kennen: een kale kop met lange grijze haren en een lange baard. Gehuld in een rode mantel praat hij verder wat voor zich uit, terugkijkend op zijn leven. Een leven dat gekenmerkt wordt door een haast onuitputtelijke nieuwsgierigheid en een enorme stroom van experimenten en probeersels. We weten nu wat voor visionaire geest Leonardo had omdat hij zijn ideeën uitwerkte in tekeningen en ontwerpen. Dat documenteren was ongewoon voor zijn tijd: men was bijvoorbeeld gewend een gebouw neer te zetten zonder vooraf bouwtekeningen te maken, of in elk geval zonder die prijs te geven. De homo universalis én homo curiosus die Leonardo was heeft de wereld zo'n honderdduizend tekeningen nagelaten. Een van de eerste serieuze ontwerp-tekeningen maakte Leonardo van een sluis. Het vormt een van de verbindingen van het werk van Leonardo met zijn leefomgeving: de rivieren in het heuvelachtige gebied waren met sluisen goed

Het heuvellandschap van de Montalbano is van significante betekenis geweest voor het denken en werken van Leonardo

begaanbaar te maken voor goederen-transport. Zoals dat van het kostbare marmer, bedoeld voor de statige gebouwen waar steden als Pisa en Florence nog steeds mee vol staan.

Rustieke charme

Het Casa Natale is interessant, maar klein. Naast de kamer waar Leonardo tot ons spreekt, zijn er nog twee zaaltjes. In één daarvan zien we een interactieve weergave van een van de beroemdste schilderwerken van Leonardo, *Het laatste avondmaal*. Je kunt inzoomen op het schilderij. Ik kan dat zelfs ongestoord, want het is nog rustig. Dat heeft zo zijn meerwaarde ten opzichte van een bezoek aan het origineel in Milaan. Leonardo's geboortehuis ligt middenin

een gebied dat zich uitstekend leent voor wandelingen en fietstochten. Er zijn er vijf uitgezet in de buurt. Zo leidt een van de routes langs meerdere olijfmolens die de oogst nog steeds verwerken tot olijfolie, die je in een winkeltje naast het museum kunt kopen. Ik kies echter voor de Strada Verde, het groene wandelpad dat zich ongeveer drie kilometer lang uitstrekt tot aan een ander museum, het Museo Leonardiano, aan de rand van Vinci. Het pad is eigenlijk meer een paadje, rustiek, charmant en verre van platgetreden door toeristenvoeten. In wezen geeft dat heel Vinci een grote charme. Om me heen hoor ik gezoem van insecten. Vogels fluiten en krekels maken hun zo karakteristieke, rustgevende geluid. Langs het pad tussen de olijf- >

bomen geven rode klaprozen en geel koolzaad kleur aan het groen. Goede wandelschoenen zijn geen overbodige luxe, want het pad is hobbelig en ligt vol met losse stenen. Een sporadisch briesje geeft welkome verkoeling. Cipressen bieden wat schaduw.

'Een ongelooflijk genie'

Het is een natuurlijke overgang, van het geboortehuis tussen de olijfbomen door naar het Museo Leonardiano

Het spectaculairst is de zaal die gedomineerd wordt door een enorme hanglider; een uiting van de menselijke wil om de aarde te ontstijgen

Hieronder: de 'hanglider' die Leonardo rond 1500 ontwierp bleek tijdens een test in 2003 echt te vliegen. Rechterpagina, onder: 'Gru da Lanterna' in Museo Leonardiano.

(het daaronder gelegen Museo Ideale Leonardo Da Vinci, het derde aan Leonardo gewijde lokale museum, is dicht tijdens mijn bezoek). We treffen hier onder andere een model van een olijfpers aan, aan te drijven door paarden. Weer een duidelijke verbintenis met het landschap, dat nog steeds bepaald wordt door olijfbomen en wijngaarden. Het doet nu misschien niet direct bijzonder aan, maar in Leonardo's olijfpers zat een element dat wel degelijk nieuw was in zijn tijd:

zijn machines versterken bewegingen op een industriële manier. Mensen konden met de door hem ontworpen machines sneller of lichter olijfolie persen, maar ook kleden weven, schepen voortstuwten of torens bouwen. Terug-

kijkend kun je zeggen dat alleen nog de stoommachine moest worden uitgevonden om de Industriële Revolutie werkelijk in gang te zetten. Dat gebeurde pas vier eeuwen later, wat veel zegt over Leonardo's visionaire eigenschappen. De spectaculairste ruimte van het museum is de zaal die gedomineerd wordt door een enorme hanglider. Het is een uiting van de menselijke wil om de aarde te ontstijgen. De vitrines in de zaal geven goed weer hoe Leonardo tot zijn eindproduct kwam: kleinere modellen tonen

zijn onderzoek naar de anatomie van vleugels van vogels, het registreren van windkracht en de verspreiding van zaden in de wind. Door al zijn opgedane kennis te combineren probeerde Leonardo de lucht in te komen. Op papier, want hij was een ingenieur, een architect: hij tekende en ontwierp, maar liet het bouwen aan anderen over. (In 2003 probeerde de Britse wereldrecordhoudster hanggliding Judy Leden het ontwerp van Leonardo uit. Eerst kwam ze nauwelijks van de grond. Na enkele pogingen had ze meer succes. Ze zei hierover: 'Bij mijn beste start vloog ik tien meter hoog en meer dan tweehonderd meter ver. Leonardo was een ongelooflijk genie.') Minstens zo intrigerend is een houten fiets. Het is bijna een modern, zij het wat retro product, zo levensecht ziet hij eruit. Twee wielen, een zadel en een stuur, trappers en een ketting. Of het ontwerp daarvan van Leonardo zelf is of van een van zijn leerlingen is niet helemaal zeker. Feit blijft dat het een ontwerp is van ruim een half millennium oud.

Schitterend uitzicht

Voordat we gaan, beklimmen we nog even de klokkentoren die onderdeel uitmaakt van het museum. De trap is

smal en kan alleen eenrichtingsverkeer aan. Het is even een klim, maar de beloning is een schitterend uitzicht over de heuvels van Montalbano. De rode daken van de huizen in het dorp steken mooi af tegen het groene landschap. Het is van hieraf goed te zien dat de boomrijen mensenwerk zijn, want ze zijn overzichtelijk geplant. Houtgebruikers hadden al in de tijd van Leonardo door hoe ze ecologisch verantwoord moesten werken. De bomen werden gefaseerd gekapt, waarna werd herbeplant. Zo voorzagen men zich van een constante beschikbaarheid van bronnen. Het is iets waar we vijfhonderd jaar later nog iets van kunnen leren.

Vredig Vinci

Wie houdt van levendige steden vol beroemde musea met schier oneindige collecties historische schatten die je eigenlijk nooit in één bezoek allemaal kunt zien (lange rijen wachtenden inclusief), vindt in Vinci niet wat hij zoekt. Maar wie wil genieten van Toscaanse uitzichten, rustiek landschap én enkele kleine maar sfeervolle inrijtjes in het leven en werk van Leonardo da Vinci, zit in zijn geboorteplaats helemaal goed. ♦

TIPS & ADRESSEN

VERVOER

Vinci is bereikbaar met het openbaar vervoer (de trein vanuit Pisa, Siena of Florence naar Empoli, dan een bus), maar dan moet je wel tijd en geduld hebben. Met de auto ben je sneller en flexibeler. Als je hier in de omgeving wilt fietsen is het handig als je je eigen fiets meeneemt.

VERBLIJF

Vinci is een prima uitvalsbasis voor bezoeken aan steden als Florence, Pisa, Siena en Lucca. De prijzen zijn er lager dan in de

grote steden. Daarnaast kun je in Vinci ook nog gebruikmaken van zwembaden, manege en golfbaan, en leerfabriekjes, wijngaarden en olijfolieproducenten bezoeken. www.terredelrinascimento.it

Gids Alessia Angiolucci geeft rondleidingen in en rond Vinci, in het Italiaans, Engels of Frans: Alessia.angiolucci@tiscali.it.

♦ Casa Nova

Op een prachtige plek, ongeveer halverwege de wandelroute tussen Leonardo's geboortehuis

en het Museo Leonardiano, bevindt zich Casa Nova. Met buitenzwembad. Wel prijzig. *Via Anchiano 6, Vinci*, tel. +39 0571 57408.

ETEN & DRINKEN

In een winkeltje op het terrein van Museo Leonardiano kun je wijn en olijfolie kopen. Restaurantjes zijn er ruim voldoende in het dorp. Picknicken onder de pijnbomen in de Pinetina della Doccia, aan de voet van het museumgebouw, is ook een aanrader. Je panino haal je in de *alimentari* aan de overkant.

3 X LEONARDO DA VINCI

♦ **Casa Natale di Leonardo da Vinci**

www.casataledileonardo.it

♦ **Museo Leonardiano**

www.museoleonardiano.it

♦ **Museo Ideale Leonardo da Vinci**

www.museoleonardo.com

ALGEMENE INFORMATIE

Ufficio Turistico

Intercomunale

Via della Torre 11, Vinci,

tel. +39 0571 568012,

www.terredelrinascimento.it.

